

Р. В. Пилипчук

Дискримінація

ДИСКРИМІНАЦІЯ (лат. *discriminatio* – відокремлення, розділення, розрізнення) – обмеження чи позбавлення прав певних юридичних і фізичних осіб. Розрізняють дві осн. форми Д. – правова (закріплена у законах) і неофіц. (укорінена у соц. звичаях). Серед ін. видів Д. – етнічна, нац., реліг., статева. На відміну від правової, яку можна ліквідувати шляхом внесення змін у законодавство, неофіц. Д. подолати значно складніше, оскільки вона, як правило, існує досить тривалий час і закріплена у традиціях суспільства. У міжнар. відносинах Д. – ставлення до країни (чи групи країн) як до менш повноцінної, порівняно з ін., що порушує заг.-прийняті звичаї і принципи міжнар. права. Крайні форми расової чи етніч. Д. – *расизм*, створення [гетто](#), резервацій, політика етніч. чисток, [геноцид](#). Акти Д. можуть відбуватися явно або приховано, набувати знач. поширення, здійснюватися окремими особами чи анонім. групами та ін. (найбруталь. відкрита Д. – за політ. режимів апартеїду і *фашизму*). Протиправність Д. відображена у статуті ООН, міжнар. актах про права людини – Декларації про ліквідацію Д. щодо жінок 1967 і про ліквідацію всіх форм нетерпимості та Д. на основі релігії або переконань 1981, конвенціях Міжнар. організації праці про Д. у галузі праці та занять 1958, ЮНЕСКО по боротьбі з Д. у галузі освіти 1960 та ООН про ліквідацію всіх форм Д. жінок 1979, Заг. декларації прав людини 1948 та ін. Відповідні положення вміщені у нац. конституціях, зокрема Конституції України (ст. 24). Однак офіц. заборона Д. не означає її відсутності у практ. житті – вона може існувати у прихованих формах. Напр., роботодавець, розглядаючи претендентів на високооплачувану посаду, виходячи з влас. суб'єктив. уподобань, враховує не лише стать, вік, освіту, а й досвід роботи, сімей. стан, якість освіти, місце проживання та ін., хоча диференціація на основі ознак, що не мають відношення до профес. якостей, є Д. і заборонена. Питання щодо трактування тих чи ін. дій як Д. досить складне, оскільки расові, культурні й соц. відмінності подолати складно (інколи неможливо), а виявлення конкрет. проявів Д. пов'язане з неоднозначністю сприйняття дискримінац. ситуації та заг. рівнем толерантності суспільства. (Див. також [Гомосексуальність](#), [Гендер](#), [Двомовність](#), [Етноцид](#), [Лінгвоцид](#)).

Рекомендована література

1. Международная защита прав и свобод человека. К., 1990;
2. Права людини в документах Ради Європи: Зб. док. К., 1997;

3. Права человека и процессы глобализации современного мира. Москва, 2005.

Бібліографічний опис:

Дискримінація / Р. В. Пилипчук// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-24372>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).